

دیداریک لهبارهی وهرگیرانهوه

سازدانی: محمهد کهریم

ئهدب و هونهری کوردستانی نوئ

* بهدر لهو پیناسانهی بو وهرگیران کران تو وکو خوت و به پئی ئەزموونی خوت چون پیناسهی وهرگیران دهکهیت، یان چون له وهرگیران تیگهیشتوویت؟ ئەی چون کتیبیک هه‌ده‌بژیریت بو وهرگیران، پیوه‌ری تایه‌تی تو چیه؟

- وهرگیران به پیناسه هه‌ره ساده‌کهی به‌رای من خزمه‌تیکێ گرنگ و خوراییه بو کولتور و ئەدهبیاتی هه‌ر گه‌لیک که خوی که‌ماسی زوری له به‌ره‌می کوالیتی به‌رسی خۆمالیدا هه‌بێ، ئیدی وهرگیران تا راده‌یه‌کی زور ئەو که‌ماسی و بۆشاییه‌ی بو پر ده‌کاته‌وه. کاتیک کتیبیکێ وهرگیران ده‌چینه کتیبخانه‌ی هه‌ر زوبانی‌که‌وه، ده‌بینه‌ مۆلکی ئەو زوبانه، کتیبیکێ تر ده‌چینه‌ سه‌ر ژماره و لیستی کتیبه‌کانی، به‌ جیاوازی ئەوه‌وه که ئەو کتیبه‌ پیشتر له کولتور و زوبانی‌ ترده‌ به‌ پرۆسه‌ی پشکنینی کوالیتیدا رۆیشتووه و ده‌رچوو، نه‌ ماوه‌ی به‌سه‌ر چوو و مرۆف ئەرخه‌یانه‌ لێی که نه‌ ژینگه‌ی کولتوری پیس ده‌کا و نه‌ خولق و هه‌رس و مه‌زاجی که‌س تیک ده‌دا، به‌لام به‌ مه‌رجیک جوان و پیشه‌یه‌یانه‌ وهر بگێردی. سه‌باره‌ت به‌ به‌شی دووه‌می پرسیاره‌که، پیوه‌ری تایه‌تیم بو هه‌لبژاردنی هه‌ر کتیبیک بو وهرگیران ئەوه‌یه‌ ده‌سه‌لاتم به‌سه‌ریدا بشکی و به‌ راده‌یه‌ک خۆشم بوئ که‌ هه‌ز بکه‌م خۆم بمنووسیا‌یه. پاشان که‌ ده‌که‌ومه‌ وهرگیرانی، هه‌ول ده‌ده‌م وا بکه‌م یان وا بنوینم که‌ خۆم کتیبه‌که‌ ده‌نووسم.

* که‌واته‌ تو له‌گه‌ل ئەو بۆچوونه‌دایت که‌ نابیت وهرگیران بۆن و به‌رامه‌ی وهرگیرانی لێ بیت و خۆینه‌ر کاتی ده‌یخویننیه‌وه‌ پێویسته‌ وا هه‌ست بکات ده‌قیکی خۆمالیی ده‌خویننیه‌وه‌؟ به‌لام ئەمه‌ چون دیته‌دی؟

- نا مه‌رج نییه‌. ئەوه‌ زیاتر په‌یوه‌ندی به‌ کتیبه‌ وهرگیران ده‌که‌وه‌ هه‌یه، دیاره‌ به‌رێزتان وهرگیریک ده‌زانن که‌ هه‌ر کتیبیک وهرگیران و موسیقا و ترپه‌ی لێدانی تایه‌تی دلێ خوی هه‌یه. گرینگترین ئیشی وهرگیران به‌ر له‌هه‌ر شتیک دۆزینه‌وه‌ی ئەو ریتیم و ترپه‌ی تایه‌تی لێدانی دلێه‌یه، ناسینه‌وه‌ی ئەو بۆن و ده‌نگ و ره‌نگه‌ تایه‌ته‌یه. به‌ رای من نه‌ک هه‌ر ناکرێ هه‌ندێ به‌ره‌می جیهانیی له‌ رۆمان و شیع‌ر به‌ مۆرک و زوبانیکی خۆمالیی وهرگیران و بکوردینرین، به‌لکو ئەو ئەده‌بیاته‌نه‌ ده‌بی چیژی وهرگیران بدن و بۆن و به‌رامه‌ی وهرگیران لێ بی. کاری ئەده‌بیی تریش هه‌ن به‌ تایه‌تی هی گه‌لانی ده‌موربه‌رمان که‌ له‌ رووی کارمه‌ته‌ر و رووداو و ئەتمۆسفییره‌کانیا‌نه‌وه‌ نزیکن له‌ دونه‌ی خۆمانه‌وه‌، ئەوانه‌ بواری مه‌ودای کورداندنیان زور تێدان و هه‌ر هه‌ولیک له‌وباره‌یه‌وه‌ بو خۆمالیی نیشاندانی زوبانه‌کانیان به‌ قازانجی زوبانی وهرگیران ده‌شکینیه‌وه‌. راستیه‌که‌ی کاتی که‌سێک ده‌لی فلان

کتابتیه ئهوهنده به کوردییهکی جوان وهرگێردراوه ههر دهلیی به کوردی نووسراوه، ئاماژه نییه بۆ جوانیی و سهرکهوتویی تهواوتی وهرگێرانهکه، بهلکو بهشیکی تری سهرکهوتنهکه ئهوهیه که ئاخۆ ئهو ریتیم و موزیکهیی تیدا دۆزراوتهوه یان ناسراوتهوه؟ دیاره زوبان چ وهرگێران بێ و چ خۆمآلیی ههر دهبی جوان و پاراوی بێ. ههر دهبی شکۆدار و راقی و پهوهقदार بێ. نابێ خاتری هیچ کامیان لهسهر حیسابی ئهویتریان بگێری.

* باشه، وهرگێری به سهلیقه چۆن ریتیم و شیوازی نووسینی دهق دهووزیتتهوه؟ بۆ نمونه شیوازی نووسینی چیخۆف زیاتر واقعی و سادهیه، له کاتیکدا شیوازی نووسینی جیمس جویس زیاتر فهنتازی و ئالۆزه، وهرگێری به سهلیقه چۆن ئهم ریتیم و شیوازی ئهم دوو نووسهره جیا دهکاتهوه؟

- دۆزینهوه و ناسینهوهی ئهو دوو شیوازهی زوبان و نووسین تهناهنهت رهنگه بۆ خوینهریکیش سانا بێ و یهکهندردوو لیکیان جیا بکاتهوه، بهلام ئهکه قورسهکه گواستنهوهیانه بۆ ناو زوبانیکی دی. چونکه وهرگێر لهو دۆخدا تهنها کتیبیک وهرناگێری، بهلکو یهک شیوازی نووسین و یهک قوناخی کولتور و یهک فهزا و یهک ئهدهب و زوبانی تهواو دهگوازیتتهوه... به رای من لهم دۆخدا یان دهبی وهرگێر بینهندهزه لیهمشاوه و به توانا و شارهزا و بهدهسهلات بێ که له یهک کاتدا دهرهقهتی ئهو دوو هیولایهیی ئهدهب بێ، یاخود دهبی ههول بدا ههر له سهرهتاوه خۆی بۆ یهکیکیان تهرخا بکا و توخنی ئهویتریان نهکهوێ.

- وهک دهرانین وهرگێران ئیشیکێ ئیختیاریه و کهس زۆری لهسهر وهرگێر نییه که ئیستهرهم فلان دهق تهرجمه بکات، باشتر نییه ئهگهر وهرگێریک دهرهقهتی وهرگێرانی دهقیک نههات وازی لێ بهینیت و زۆرانی لهگهڵ نهگرتیت؟ یان بۆچی دهبییت وهرگێریک ریز به سهرجهه کتیبهکانی نووسهریکدا بگرتیت و تهرجمهیان بکات؟

- بێگومان یهکی له مهرجه ههره سهرمهکیهکانی وهرگێرانی سهرکهوتوو، دهسهلات شکانه بهسهر دهقهکهدا. مهرجیه نییه که وهرگێریک دهرهقهتی وهرگێرانی کتیبیک نههات، یان نهیتوانی باش بیکا ئیتر ئهو وهرگێره بێ توانایه و ههروهها ئهو وهرگێرمیش که به راست و چهپدا ههموو کتیبیک وهرگێرا، وهرگێریکی باش و بهتوانا بێ. ئهوی راستی بێ وهرگێران زۆر جار به سادهیه روالهتیهکهی دهقهکه، وهرگێر به ههلهدا دهبات. دهق ههیه به روالهت سادهیه و وا دهرهکهوێ وهرگێرانی هاسان بێ، بهلام ئهوه تهلهی زوبان و شیوازی نووسهره و کاتی وهرگێری نهشارمزی تیدهکهوێ، ئیتر بهو فریوه دهخاپی و به زهممهت دهتوانی لێی بینه دهرهوه.

* قوربان تۆ وه لامي برگهي دووهي پرسياره كه مت نه دايه وه، بويه به شيويه كه تر دووباره ده كه مه وه. تۆ له گه ل ئه وه داي بۆ كتبخانه هه ژاره كه ي ئيمه وه رگير ريز به سه رجه م به ره مه كه ي نووسه راندا بگري ت و ته رجه مه يان بكات؟ يان دانه دانه دهقه جوان و شاكار كه يان وه رگير ت؟

- به راي من به هه ر دوو باره كه دا ئاساييه، گرينگ ئه وه يه وه رگيران نه يته ئه ركي زوره كي و وه زيفه نووسينه وه. راستيه كه ي وا باش بوو هاوته ريب له گه ل هه ز و خولقه تاكه كه سييه كاندا بۆ وه رگيران، ده زگايه كي تايه ت و ده و له تي خودان رپورته وار و پلان بۆ وه رگيران هه بوايه و بزار ده يه ك له وه رگيره به نه زمونه كه ي له ده وري خۆي كۆ بگر دايه و به رنامه ي وه رزي يان سالانه ي بۆ وه رگيران دابري زييه. ده بوو ده مي ك بوايه ئيش بۆ نه مه بگرايه.

* تۆ رۆماني شه ره كه ي ته رواده ت به دوو شيوازي زمان وه رگير او وه، چونكه گيره ره وه نه ميستا حيكايه تيكي كۆن ده گير تيه وه، په ره گر افه كه ي ئيستا به زماني ئيستا و حيكايه ته كونه كه به زمانه كي كۆن، نه م خه ياله ت چۆن بۆ هات؟ چه ندي پيوه ي ماندوو بوويت؟

- سوپاس بۆ ئه و سه رنجدانه ورده. راستيه كه ي يه كي له هه ره چاوه ر وانيه كه ي نووسه ر و وه رگير له خوينه ر و ره مخه گران، هه ر ته نها موجه له و ده سخوشي ليكر دني هه ره مه كي نييه، به لكو سه رنجداني ورد و خويندنه وي ورده. ئه وه باشترين نافه رين كردن و ده سخوشييه بۆ ئه رك و ماندوو بوونيان، نه ك موجه له ي ساته ومختي و سه رنجي زووتيه ر. له به ر ئه وه من سوپاسي تۆ ده كه م بۆ ئه و سه رنجه، به تايه تي كه جياوازي نيوان بينيني ئه و دوو ئيشكر دنه له زوباني وه رگيراني "شه ره كه ي ته رواده" دا هينده ي ته له ده زوويه كه و ته نها چاوي تايه تي ده تواني بيناسينه وه و ببيني. به لئ ئه وه ي ئيوه له وه رگيراني ئه و رۆمانه دا ده فه رموون به و شيويه يه. هه و لم داوه ريم و موزيكيكي جياواز به مه زوباني هه ر سه رده مه يان. راسته له دهقه ئورگينا له كه دا ئه و جياوازييه به جو ريك له جو ره كان زور ته نك و نه ديته ني بووني هه يه و زياتر به شيوازي فونتي نووسين له يه كتر جيا كراونه ته وه، به لام هه ره كه پيشتر ئاماژه م پي دا جياوازييه كه هينده ي ته له ده زوويه كه، پاشان له وه رگيرانيشيدا ئه و جياوازييه بز ر ده بي و ده بي وه رگير هه مديسان له زوبانه بۆ وه رگير در او ه كه دا ئيشي تيدا بكا و و رۆي بنينه وه.

* نه ي ئه و خه ياله ت چۆن بۆ هات و چه ندي پيوه ي ماندوو بوويت؟ يان چۆن توانيت ئه و تاله ده زووه ليك جيا بكه يته وه چونكه نه مه سه ليقه و ئارامي و ورده كارييه كي تاقته پروكيني گه ره كه و انييه؟

- ئه وه ي له "شه ره كه ي ته رواده" دا كر دوومه، شتيكه خۆي هه ر ده بوو وا بگرايه. من شتيكي ده گمه ن و ناوازم نه كر دووه، هه ر وه رگير يكي تريش بوايه به شيوازي خۆي و به كه ره سه ته كه ي خۆي، شتيكي ده كر د كه جياواز و ره نكه باشتر يش بووايه له وه ي من كر دوومه. هه موو پرۆسه كه له وه رگيراندا به راي من له سه ره وه ستان و ديقه تان و كات به خۆ دان و له گه ل تي كه سه ته كه دا ژيانه. ته واو وه ك نووسيني خۆت و وه ك فه رزه ندي خۆت و وه ك كزه ي جه ركي خۆت. ئيمه مانان له به راييدا چه نديك په له و

هه‌ئێشمان بووبی، رۆژیک له‌رۆژان هه‌ر تێده‌گه‌ین که په‌له‌ی بۆ چیه‌، خۆ نانی و مرگه‌رانمان به‌ ساجی چاوهر وانیی کسه‌وه‌ نه‌سووتاو!

* رات چیه‌ له‌سه‌ر و مرگه‌رانی ده‌قیگ له‌لایه‌ن چه‌ند و مرگه‌ریکه‌وه‌؟ بێم وایه‌ نهم نه‌ریته‌ له‌ ئێران‌ه‌وه‌ بۆ لای ئێمه‌ گوێزراوه‌ته‌وه‌، ته‌نیا کتیبی ئه‌ده‌بیه‌ی گرتوته‌وه‌ تو ده‌لێی چی؟

- راستیه‌که‌ی ته‌نها له‌ حاله‌تیکدا ئه‌وه‌م به‌لاموه‌ ئاساییه‌ که ئه‌گه‌ر کسه‌ی دوومه‌ و هه‌ک ئیدیتور به‌شداری له‌ و مرگه‌ران‌ه‌که‌دا بکا و ئیدیتی بکا. وا بزانه‌م ئه‌و کتیبانه‌ش که ناوی دوو و مرگه‌ریان به‌ سه‌ره‌وه‌یه‌ هه‌ر به‌ هه‌مان شێوه‌، واته‌ په‌که‌کیان و مرگه‌ریه‌ و ئه‌ویتریان ئیدیتور یان کسه‌یکه‌ که به‌ و مرگه‌ران‌ه‌که‌دا چووته‌وه‌. به‌لام ئاساییه‌ ئه‌گه‌ر دوو و مرگه‌ر یان زیاتر کتیبیکی توێژینه‌وه‌ یان بیره‌وه‌رینامه‌ و مرگه‌ریان.

* هه‌نگاه‌ه‌کانی و مرگه‌ریان لای تو چۆنه‌؟ ده‌توانی به‌ وردیی له‌ سه‌ره‌تاوه‌ هه‌تا کوتایی بۆ ئه‌ده‌ب و هونه‌ری باس بکه‌یت؟ که‌ی هه‌ست ده‌که‌یت ئیتر بپه‌یسته‌ کتیه‌که‌ بروت بۆ چاپ؟

- هه‌ره‌ هه‌نگاه‌ی په‌که‌م بۆ و مرگه‌رانی کتیبیک لای من، دروست بوون و هه‌بوونی راپه‌لی خۆشه‌ویسته‌یه‌ له‌نیوانماندا، به‌بێ ئه‌و راپه‌لی خۆشه‌ویسته‌یه‌ په‌که‌ تاچه‌ په‌ره‌گراف له‌گه‌ڵ و مرگه‌رانیدا هه‌لناکه‌م. جا ئه‌و خۆشه‌ویسته‌یه‌ش یان دێرینه‌ و کاتی خۆی به‌هه‌ر هۆکارێک بووبی نه‌مه‌توانیوه‌ خۆمی بۆ ته‌رخان بکه‌م، یاخود نوێ و هه‌نووکه‌یه‌ و له‌کاتی خۆیندنه‌وه‌یدا دلم پێیدا ده‌چێ و ئه‌ویش دێر دێر په‌ره‌کانی دایم بۆ ده‌کاته‌وه‌. نمونه‌ی په‌که‌م بۆ من "نایاده‌وه‌ری" بیه‌که‌ی ئه‌ندری مالرو- یه‌ و نمونه‌ی دوومه‌شیا "نامه‌ بۆ که‌که‌م" ی تیودور کالیفاتیدیس - ه. هه‌نگاه‌ی دوومه‌ی و مرگه‌ریان لای من دوا‌ی جارێک و دوو جار خۆیندنه‌وه‌، بریتیه‌ له‌ بیره‌کردنه‌وه‌ له‌ کتیه‌که‌ و له‌گه‌ڵیدا ژیان و لێی ترسان و خه‌ون پێوه‌ بینینی. ئه‌م قوناغه‌ به‌پێی بری خۆشه‌ویسته‌ی و ترسان لێی کاتی جیاوازه‌ ده‌خایه‌نی. قوناغی سه‌نیه‌م لای من قوناغه‌ سه‌خت و به‌چێژه‌که‌یه‌ و ئه‌ویش قوناغی و مرگه‌ریان و زوران گرتن و ئاشت بوونه‌وه‌ و زویر بوون و دیسان ئاشت بوونه‌وه‌یه‌. که‌س ته‌نانه‌ت خۆی به‌ سه‌ره‌تادا نازانه‌م ئاخۆ له‌و زوران‌ه‌دا ده‌بیه‌مه‌وه‌ یان ده‌دۆریم، ئه‌وه‌ په‌یوه‌ندی زۆری به‌و بری خۆشه‌ویسته‌ی و کات و گرینگی پێدانه‌وه‌ هه‌یه‌ که‌ رۆژانه‌ و شه‌وانه‌ پێی ده‌به‌خشم، له‌سه‌ر ئه‌و شه‌ونخوونیه‌ و هه‌ستاه‌ که‌ به‌ دیار خه‌وزرانییه‌وه‌ ده‌یکه‌شیم، له‌سه‌ر ئه‌و کۆلی گریانانه‌ و هه‌ستاه‌ که‌ به‌ دیار و مرگه‌رانی دێرێک یان په‌ره‌گرافیکیه‌وه‌ قوڵی ده‌دم. ئینجا قوناغی چاره‌م دیت که‌ ئه‌ویش قوناغی ته‌واو بوون و پشوو دانیکی کاتیه‌ بۆ بیره‌کردنه‌وه‌ له‌ زورانی خۆشه‌ویسته‌یه‌که‌ و ده‌ره‌جامه‌که‌ی. قوناغی پێنجه‌م قوناغی پێداجوونه‌وه‌ و پاکنووس و تیفنیه‌ دان و جوان کردنه‌. ئه‌و قوناغه‌ بۆ من خۆشترین قوناغه‌، په‌ره‌ له‌ متمانیه‌ و جوانیی و نازادی، په‌ره‌ له‌ ئیشی به‌رده‌وام و پشوو، هه‌رچی خۆشه‌ویسته‌یه‌که‌ له‌ دلمدا شک به‌م پێی ده‌به‌خشم. هه‌ر کورده‌بیه‌کی پاراو و بۆنخۆش له‌ بنی هه‌گبه‌ی زوبانه‌دا ده‌ستم بیه‌گاتی، هه‌له‌مه‌گرم و ده‌نک ده‌نک به‌ ده‌مییه‌وه‌ ده‌که‌م... هه‌ول ده‌دم ئه‌م

قوناغه کاتی زیاتر بخایهئ و زیاتر چټری لئ ببهم و پیاسه‌ی زیاتر و سفه‌ری زورتر له‌گه‌ل تیفیتیفه‌دان و جوان کردنیدا بکه‌م، ناخر دزمان قوناغی دواتر که دوایین قوناغه، قوناغه ناخوش و به‌سوکه‌یه، نهو قوناغیه که خوشه‌ویستییه‌که‌م کوټایی دئ و ده‌بی به یاده‌وه‌ری، کتیه‌که‌م به ناچاری دهرئ، دلم ژان ده‌کا و نیگه‌رانی نهوم و دستم له‌سهر دلمه که خوا بکا و مک کتیه‌که‌ی پېشوو به به‌رگ و دیزاینیکی ناشیرین و په‌ره‌ی سپیی و ریزیک وشه‌ی هله‌چینی به ئیعازی کوټپوټه‌ر تیکوپنک دراوه‌وه چاپ نه‌بی. نهوانه‌ی خو‌یان له بناخه‌را نووسه‌رن و به دله‌کوټی و خوشه‌ویستییه‌وه وهرگیران ده‌که‌ن، زور باش له نیگه‌رانی و عه‌زابی نه‌م قوناغه تیده‌گه‌ن.

* نه‌جه‌فی دهریابه‌نده‌ری ده‌لئیت: ره‌خنه‌گرتن له وهرگیران به ئیشیکی بیه‌وه‌ده دزمان، باشترین ره‌خنه له هه‌ر وهرگیرانیک سه‌رله‌نوئ وهرگیرانه‌وه‌ی ده‌قه‌که‌یه. هاو‌رای له‌گه‌ل نه‌م بو‌چوونه؟ له‌م باره‌یه‌وه چ ره‌خنه‌یه‌کت لئ گیراوه که بیتاقه‌تی کردبیت؟

- نهو قسه‌یه زور راسته نه‌گه‌ر ره‌خنه‌که له به‌رژموه‌ندی وهرگیرانه‌که و راست کردنه‌وه‌ی هه‌له و به‌رچاو‌روونی وهرگیردا نه‌بی. نهوش هه‌ر زور راسته که هیچ وهرگیرانیک له‌ویتر ناچئ، به‌لام وهرگیرانی زور خراب و خراب و باش و باشتر و باشترین هه‌یه.. به رای من ده‌بی ره‌خنه و ره‌خنه‌ی جیددی و پر له زانیاری له هه‌موو کایه‌کانی ژاندا هه‌بی، چ جای له نه‌ده‌بیات و نووسین و وهرگیران. ژیان به ره‌خنه به‌رمو‌پنیش ده‌چئ، وهرگیرانیش و مک بزاقیکی زیندووی رینیسانس‌نامیز به ره‌خنه باش و باشتر ده‌بی و جوړنیک له هه‌یه‌ت و شکو و ترسی بو ده‌گه‌ریننه‌وه، دیاره ترس له ده‌ست بردنی سه‌ره‌و‌یانه و هه‌وانته بو‌ی. له قسه‌که‌ی دهریابه‌نده‌ری دا ئاماژه‌یه‌کی زور گرینگ هه‌یه بو وهرگیرانه‌وه‌ی نهو کتیه‌بانه‌ی که باش وهرنه‌گیردراون، من بو خوم زور له‌گه‌ل نه‌وه‌دام و به‌لامه‌وه شتیک زور باشه با هه‌ندئ کتیه‌ی گرینگ چه‌ند وهرگیرانیکیان هه‌بی... نه‌م نه‌ریته هه‌م کتیه‌خانه‌ی کوردی ده‌وله‌مه‌ند ده‌کا و هه‌میش چه‌شنیک له کتیه‌رکئ دروست ده‌کا، به‌لام به‌مه‌رچیک نهو کتیه‌رکتیه سوود و به‌رژموه‌ندی مادی و رقی شه‌خسی له پشته‌وه نه‌بی. هه‌ر سه‌باره‌ت به وهرگیرانه‌وه‌ی کتیه‌ گرینگه‌کان. له کتیه‌خانه‌کانی نه‌ورویا نه‌ریتیک هه‌یه نه‌ویش نه‌ویه که دوا‌ی په‌نجا شه‌ست سال رومانه گرینگه جیهانیه‌کان سه‌رله‌نوئ وهرده‌گیردرینه‌وه. چونکه زوبانی زیندوو هه‌میشه له گه‌شه‌کردندایه و سالانه وشه‌گه‌لی لئ دهر و وشه‌گه‌لی نوئی دئته سه‌ر. نه‌ویه‌ک له‌دایک ده‌بن و گه‌وره ده‌بن که چیدی به‌و زوبانه‌ی په‌نجا شه‌ست سال له‌وه‌به‌ر ئاشنا نین ده‌بی له روزه‌ه‌فدا به‌و زوبانه‌ی ئیستایان کتیه‌ گرینگه‌کانیان بو وهرگیردرینه‌وه.

سه‌باره‌ت به‌وش که چ ره‌خنه‌یه‌کم لئ گیرابئ بیتاقه‌تی کردم، نه‌وی راستی بی جارن له‌به‌ر نه‌وه‌ی تا راده‌یه‌ک ورد و درشتی نه‌وه‌ی که له‌سه‌رم یان دژم دهنو‌سرا، ده‌خوینده‌وه، به زوریان بیتاقه‌ت ده‌بووم، به‌لام ئیستا له‌به‌ر نه‌وه‌ی به جیددی موتابه‌عه‌ی ره‌خنه‌ی کوردی ناکه‌م و کاتی خومی پیوه ناکوژم، به‌لامه‌وه مه‌سه‌له نییه خه‌می پی ناخوم، دیاره جگه له چه‌ند ناویکی تاکوته‌رای جیددی و گرینگ، که لئینه‌وه فیر بووم و فیر ده‌م.

- یهکئیک لهو کیشانهی تووشی وهرگئیری کورد دهبئیت وهرگئیرانه له زمانی دووهم و سئیههموه، نایا مهرجه ترجهمه ههمیشه لهزمانی یهکههموه بئیت؟ یان تواناو سهلیقهی وهرگئیریش دهور دهبئیت که وهرگئیران له زمانی دووهم و سئیههمیشهوه جوان و باش دهرچئیت؟

- یهکئ لهو باوهر و راستتر مۆده باوانهی که ماویهکه لای ئیمه برهوی سهندووه، بابهتی بانگهشهی وهرگئیرانه له زوبانی یهکههموه، بهبئئ ئهوهی رهچاوی مهرجهکانی تری وهرگئیرانی ورد و جوان و متمانه پئکراو بکری. ئهوه راسته که وهرگئیران ئهگهر له زوبانی یهکههموه بکری باشتره، بهلام تاچه مهرجی وهرگئیرانیکی سهرکهوتوو نییه، خو ئهگهر وهرگئیری بهتوانا و خاومن متمانهیش نهیکا، ئهوا وهک ههر وهرگئیرانیکی تری پهرت و نادلنیا چ ئهنجامئیکی دلخۆشکهری لئ چاوهروان ناکری. راستیهکهی مهرجی گرینگی ههر وهرگئیرانیکی سهرکهوتوو، وردیی و مشوورخوری و سهلیقه و لهسهر وهستان و خو ماندوو کردنی وهرگئیرهکهیهتی، دانهسهکنانییهتی به یهک تاچه سهرچاوهی وهرگئیرانهکهوه. بو ئهمهش گرنگه وهرگئیر جگه لهو زوبانهی که وهرگئیرانهکهی پئ دهکا، زوبانیکی تر یان زیاتریش بزانی و بیکاته پالپشت بو ئهرخهیان بوون و دلنیاپی له کارهکی. پیم وایه له ئیستادا شتیک له چهواشهکاری بو مهبهستی تر لهم بابهتهدا ههیه، که بهشئیکی گهرهکی به قسهوباس و شهنوکهو کردنی جیددی ههیه و بهشهکهی تریشی ئاینده و زهمهن له بواری کردهگیدا راستیی له فریو وکeshوفشهکهی جیا دهکهنهوه.

- بههمهنی فهرزانه دهلئیت: شیعیر ترجهمه ناکرئیت. بهو مانایهی شیعیر ههر وشه نییه ریتم و مؤسیفاشه، ئهم قسهیه تارادهیهک راسته، تو وهکو شاعیر و وهرگئیر رات چیه؟

- ئهوی راستی بئ دهمئیکه وهرگئیران به گشتی، نهک ههر به تنها وهرگئیرانی شیعیر، بووتهه جئگای ئهو مشتومره و به کاری مهحال و نهکرده ناودهبرئ. ههندئ کهس به ماچی ئهودیو شووشه و ههندئیکی تر به گولی پشت فهرش و شتی عادی و نائورگینال دهیچوینن. کهم و زور راستیی و ههروهها ناحهقییش لهو قسانهدا ههن، دیاره بهلگه بو راستیی ئهو قسانه وهرگئیرانه خراپهکانه و بهلگهیش بو ناراستی و ناحهقییهکان، وهرگئیرانه جوانهکانه. بو ههردوو جورهکهیش نمونهی زورمان له میژووی ئهدهبیاتدا لای خویمان و له دهوروبهرماندا ههن. ئهوهیش ههر شتئیکی حاشا ههلهنگره که وهرگئیرانی شیعیر سهختترین جوری وهرگئیرانه، بهلام بهرای من بهچئیرترینیشیانه. وهرگئیری باش دهتوانئ شیعیری دلخوازی خوئی به مانای نووسینهوه و بهرهم هینانهوهی تیکستهکه بخولقئینئتهوه، به مهرجیک روچی خوئی تئ بدهمینئ، بو ئهمهش وهرگئیر تا شاعیر بئیت باشتره، که دهشلئین شاعیر بئیت مهبهستمان لهوه نییه شیعیر بنووسی (دیاره ئهگهر شیعیرنوس بئیت باشتره)، بهلکو مهبهست لهوهیه شاعیرانه بژی و بیر بکاتهوه و له دونیا بنوری. ئاشکرایشه ریتم و مؤسیقا له شیعیردا وهرناگئیردرئین، بهلکو دهبیسترئین و دهناسرئینهوه و له زوبانی بووهرگئیرداودا دهخولقئینرئینهوه.

- یهكئك لهو ئیشه قورسانه‌ی دئته رئی وهرگئیر ته‌رجمه‌کردنی په‌ندوئیدیومه چونکه ده‌بیت هاوتاکه‌ی له زمانی دایکدا بدۆزیته‌وه نه‌گینا نه‌گهر ده‌قاوده‌ق ته‌رجمه‌یان بکات ده‌بئته نوکته، تو چۆن مامه‌له له‌گه‌ل نه‌م بابه‌ته ده‌که‌یت؟

- ره‌چاو نه‌کردنی ئه‌وه له ئه‌لفوبئیکانی وهرگئیرانی که‌مخوین و بئ خوییه. به جۆرئیک ههر دوای چه‌ند لاپه‌ره‌یه‌ک، ئیشتیا و حه‌زی خوینهر بۆ به‌رده‌وام بوون له خویندنه‌وه‌ی کتئیه‌که ده‌مرئنی. گرئنگی دان به‌مه له بنهما سه‌ره‌تایی و له‌هه‌مان کاتدا پئویسته‌کانی وهرگئیرانه که ده‌بئ وهرگئیر پشووی له‌گه‌لئیدا درئژ بئ و حیسابی وردی بۆ بکا. ناخۆش ئه‌وه‌یه هه‌ندئ جار ئیدیومی زۆر سانا، که خوینهرئیکی ساده‌ئیش به‌رامبه‌ره‌که‌ی له زوبانه‌که‌ی خۆیدا ده‌زانی، که‌چی به‌سه‌ر وهرگئیردا تئیده‌په‌رئ و ده‌قاوده‌ق ئیدیومه‌که وهر ده‌گئیرئ. راستیه‌که‌ی ئه‌مه له دوو نه‌گهر به‌ده‌ر نییه، یان ئه‌وه‌ته وهرگئیر شاره‌زایی له زوبانه‌که‌ی خۆی و خه‌لکدا نییه، یاخود به‌دل وهرگئیران ناکا، به‌لکو بئ منه‌تانه و وه‌ک کاری زۆره‌کی و وه‌زئفه نووسینه‌وه ده‌یکا

له کتئیه وهرگئیر دراوه‌کانم:

- راپۆرت بۆ گریکو - نیکۆس کازانتزاکئیس
- له‌خاچدانه‌وه‌ی مه‌سیح- نیکۆس کازانتزاکئیس
- فرانسئیسکۆس قه‌دئسی من- نیکۆس کازانتزاکئیس
- دره‌خته‌کان و تئیرۆری مه‌رزووق - عه‌بدولپه‌حمان مونیف
- مائیک له ئاسمان- گولی ته‌ره‌قی
- چرای ئه‌فسووناوی - ئینگمار بئیرئگمان
- نامه بۆ که‌که‌م - تئودۆر کالیفاتئیدئیس
- ژئیک بۆ خۆشوئستن - تئودۆر کالیفاتئیدئیس
- به‌فئیکایی لئوه‌کانی - تئودۆر کالیفاتئیدئیس
- شه‌ره‌که‌ی ته‌رواده- کالیفاتئیدئیس
- سه‌رۆکی هئژا- یانگ ژئین سونگ
- منئیش چئ گئفارام- گولی ته‌ره‌قی
- ژیانئیکی ساده - گولی ته‌ره‌قی
- دوو دونیا- گولی ته‌ره‌قی
- جئگایه‌کی تر - گولی ته‌ره‌قی
- زستانئیکی درئژ - کولم تئوبئین
- نایاده‌وه‌ری- ئه‌ندری مالرو

- رۆژباش ئەى غەم- فرانسواز ساگان
- تەنبايىهكى به ههراوزهنا- بوهميل هرابال
- قهتارى ورد چاوديزى كراو- بوهميل هرابال
- دوكتور گلاس - يالمار سوڊيري
- شهويك كه تا ئەژنو بهفر بارى بوو - نازام حيكمهت
- به عهز رتهوه چاوهكانت ماچ دهكهم - نازم حيكمهت
- ناسمان دهلئى دهستهكانى توپه- نازم حيكمهت
- تاميتامىي - ئەنتوان چيخوف
- رۆنانى درامايى - عهبدولعەزىز حەمودە
- شانۆنامەى ناوى و مستاو- لاش نۆرين
- شانۆنامەى شەر- لاش نۆرين
- شانۆنامەى باوك - ئوگوست ستريندبيرگ
- شانۆنامەى نابيناكان- مۆريس ميترلينگ
- شانۆنامەى كارەكەرەكان - ژان ژينيه

- له ناوهراستى دهيهى ههشتاوه دهستم به شيعر نووسين كردوو و له دواى راپهرينهوه بلاودهكهمهوه.
- يهكهم بابەتى وەرگیرانم سالی ۱۹۸۲ له رۆژنامەى هاوکاری بلاو کردۆتهوه.
- وهك كتيب سالی ۱۹۸۴ كتيبي "رۆنانى درامايى" م له عهزهبییهوه وەرگیرا، سالی ۱۹۸۷ رۆمانى "درهختهكان و تيرۆرى مهرزوق" ی عهبدولرحمان مونیف و سالی ۱۹۸۸ شانۆنامەى "گهشتى ههشتهمی سهنديباد" ی بههرامى بهيزاييم به كتيب وەرگیران، بهلام دواى راپهرين دهرفتهى چاپيان بو رهخسا.